

بسمه تعالی

نحوه ارجاع پرونده حوادث ناشی از کار به هیئت کارشناسی از منظر حقوقی

مقدمه

در محاکم قضایی بعد از تنظیم دادخواست در دادگاه، قاضی برای رسیدگی به اصل موضوع نیاز به ادله دارد تا با عنایت به آن قاضی به یقین رسیده و حکم قطعی را صادر نماید. یکی از طرق متعارف برای یافتن ادله کافی کسب نظر از کارشناسان و افراد خبره می باشد و اصولاً اخذ نظر کارشناس وقتی است که یک امر تخصصی در بین باشد و در دادگاه نتواند راسماً به نظر علمی که در خصوص مورد لازم است برسد و ناچار به کارشناس مربوطه متوسل می شود.

پرونده های حوادث ناشی از کار یکی از مباحث مطروحه روز در مراجعه قضایی می باشد که منتج از عدم رعایت موازین ایمنی و حفاظت فنی در کارگاه ها می باشد که می تواند باعث بروز آسیب و خسارت ها جانی و مالی گردد و در نهایت متضرران با تشکیل پرونده قضایی تقاضای رسیدگی را خواهند داشت. این پرونده ها کاملاً فنی و تخصصی بوده و قاضی اخذ نظریه کارشناسان را لازم می داند که در ابتدای امر با توجه به این که بازرسان کار به موجب ماده ۱۰۱ قانون کار در حکم ضابطین دادگستری هستند و به موجب ماده ۹۶ قانون کار مسئولیت تجزیه و تحلیل حوادث ناشی از کار را عهده دار می باشند از طرق مقتضی نظریات آنها را استعلام می کنند و در صورتی که طرفین دعوی به نظریه مذکور اعتراض داشته باشند موضوع به هیئت کارشناسی ارجاع می شود که نحوه انتخاب و ارجاع پرونده ها به هیئت کارشناسی از دید مباحث حقوقی بعنوان موضوع این مقاله انتخاب شده است.

باشد که در محاکم قضایی با بذل توجه وافر قضات محترم به مسائل علمی و تخصصی، پرونده های حوادث ناشی از کار با اتکای به دلائل محکم مورد رسیدگی قرار گیرند.

یکی از موضوعات مهم برای رسیدن به حقیقت امر بحث کارشناسی است، اصولاً کارشناسی در جهت افزایش علم قاضی بوده و برای رسیدن به اصل موضوع و حکم بسیار مفید اثر می باشد.

کسب نظر از کارشناس به دو شکل حاصل می گردد یکی اینکه خود کارشناسی به عنوان دلیل ضمن دعوی مطرح می شود و دیگری قبل از طرح دعوی و تامین دلیل نظر کارشناسی گرفته می شود، که در مبحث حوادث ناشی از کار عموماً، شکل دوم قضیه مطرح و قاضی ابتدا از بازرس کار و یا کارشناس منتخب نظر لازم را اخذ نماید، کارشناسی از زمان تقدیم دادخواست تا صدور حکم ممکن است مورد پیدا کند.

کارشناس در امر قضاء دخالت ندارد و لازم نیست به اصل دادرسی و علم حقوق وارد باشد. کارشناس نظر فنی، کارشناسی و علمی میدهد و قاضی از این نظر استفاده می کند، هرچه دعاوی پیچیده تر باشد نیاز به کارشناس بیشتری است.

مواد ارجاع به کارشناسی:

اصولاً، اخذ نظر کارشناسی وقتی است که یک امر تخصصی در بین باشد و دادگاه نتواند راسماً به نظر علمی در خصوص مورد لازم است، برسد و ناچار باشد به کارشناس متوسل گردد. اسنادی جعل می شود کارشناس باید امر تطبیق را صورت دهد، در تصادفات اتوموبیل، مقصر و میزان زیان را معلوم نماید، در حواث ناشی از کار بی احتیاطی از ناحیه کارگر یا کارفرما را مشخص می نماید. به این ترتیب تمام بحث کارشناسی و مراجع به کارشناس در مسائل موضوعی است نه حکمی،

استفاده از کارشناس در دادگستری در تصمیمات قضایی به این معنی است که احکام و تصمیمات قضایی باید پایه و اساس علمی و فنی و محاسباتی داشته باشد و در موارد ذیل کارشناس دعوت می شود :

۱- ارجاع به کارشناس حسب نظر دادگاه

۲- ارجاع به کارشناس حسب تقاضای هر دو طرف دعوی

۳- ارجاع به کارشناس حسب تقاضای یکی از طرفین

۴- ارجاع به کارشناس به حسب امر قانون

در سه مورد اول ، دادگاه مختار است که مورد را به کارشناسی ارجاع کند و یا به تقاضا ترتیب اثر ندهد (اگر دادگاه تشخیص دهد ، ادله موجود در پرونده برای اتخاذ تصمیم کافی است و یا ارجاع به کارشناس برای چیزی که خاسته شده که در سرنوشت پرونده تاثیر ندارد قرار ارجاع به کارشناس صادر نمی کند)

رویه قضایی دادگاه های ایران ، استفاده از کارشناسی در هر موردی که تقاضا می شود ، یعنی اکثراً مورد جنبه فنی و علمی داشته و پیچیده باشد اخذ نظر خبره را لازم می دانند و لزوم جلب نظر کارشناس مخصوص به جایی است که تشخیص او منوط به اعمال نظریات فنی بوده و به غیر از طریق نتوان آن را تشخیص داد و تشخیص این مسئله به نظر قاضی است .

در مورد چهارم ارجاع به کارشناس به امر قانون می باشد ، اجباری است ، در بسیاری قوانین پیش بینی شده که برای پرداخت قیمت عادلانه روز (اجاره - خرید) نظر کارشناس رسمی دادگستری گرفته شود ، کارشناس کاری به این که دلایل دعوی چیست و حق با کدامیک از طرفین است وی بر طبق اطلاعات و خبری که دارد پس از رسیدگی و مطالعه در مورد به دادگاه پاسخ می دهد و دادگاه اگر آن نظر را در مدار قانون بیابد به اتکای آن رای می دهد .

بعد از اینکه دادگاه تشخیص داد که باید از نظریه کارشناسی استفاده شود (خواه به تشخیص خودش یا بر طبق تقاضای اصحاب دعوی و یا حکم قانون) قرار ارجاع به کارشناس را صادر می نماید در قرار دادگاه باید موضوعی که عقیده کارشناس نسبت به آن لازم است و مدتی که کارشناس باید اظهار نظر نماید معین شود .

شایان ذکر پس از صدور قرار و ارجاع امر به کارشناس اگر به هر علتی دادگاه خود را از نظر کارشناس بی نیاز بداند می تواند از آن عدول نماید زیرا از قرار های اعدادی است . سوال این است آیا کارشناس می تواند طرفین را به سازش دعوت کند و سازش نامه تنظیم نماید و دعوی خاتمه دهد ؟ پاسخ این است که کارشناس چنین تکلیفی ندارد ، این که چه شخصی در دعوی محق است ، اما از آنجا که هر کس می تواند اصحاب دعوی را به صلح و سازش دعوت کند و کارشناس هم از جانب دادگاه ماموریت یافته که در مورد اختلاف نظر رای بدهد و طبعاً با تماسی که طرفین با او دارند از موضوع اطلاع حاصل می نماید اگر طرفین را به سازش رساند و سازش نامه ای تنظیم کند کار خلافی انجام نگرفته همان سازش نامه می تواند در صورت مجلس دادگاه منعکس گردد و عنوان سازش نامه رسمی دادگاه برای طرفین لازم الاتباع است . بدیهی است اقدام کارشناس در جهت سازش باید بر اساس خواست و رضایت طرفین دعوی باشد نه این که حمایت از یک طرف را داشته باشد و نه اینکه به خود عنوان داور و دادرس را بدهد .

حوادث ناشی از کار در محیط های کاری:

یکی از ویژگی های مهم جامعه ما ، فعالیت پیگیر و منظم کارخانجات ، کارگاه ها ، و مراکز صنعتی و معدنی می باشد و بیشترین قشری که تشکیل دهنده اماکن مذکور می باشند کارگران هستند و در این راه پیشرفت تکنولوژی حوادث و نا ایمنی های ناشی از آن در اثر عدم حفاظت صحیح بیشتر گردیده است و در بالاسر جامعه ، امروز خطرات و حوادث در پروازند و در انتظار شرایط مساعد و لحظه ای غفات هستند تا یکباره با قساوت هر چه بیشتر حمله کرده و کارگران را به سختی مجروح

و ناقص الاعضا سازند. لذا در صورتی در یک واحد حادثه ای اتفاق رخ دهد مسئولیت کارگران و کارفرمایان بر اساس قانون بشرح ذیل می باشد(به موجب ماده ۱۲ قانون مسئولیت مدنی).

کار فرمایانی که مشمول قانونکار هستند مسئول جبران خسارتی می باشند که از طرف کارکنان و کارگران آنان در حین انجام کار به آنان وارد شده است ، مگر اینکه محرز شود تمام احتیاط هایی که اوضاع و احوال قضیه ای ایجاب می نمود بعمل آورده یا این که اگر احتیاط های مذکور را بعمل می آورد حادثه اتفاق نمی افتاد . لذا ، در صورتیکه برای دادگاه عدم احتیاط های لازم ثابت شود و حادثه ای که اتفاق افتاده در حکم شبه عمد خواهد بود و با استناد به تبصره ۳ ماده ۲۹۵ مجازات های اسلامی دیه تعلق میگیرد.

چگونگی انتخاب کارشناس و مراحل آن در حوادث ناشی از کار:

با توجه باینکه استفاده از کارشناس در محاکم قضایی می توانند بر حسب نظر دادگاه باشد و بررسی حوادث ناشی از کار نیز جنبه تخصصی دارد ، مراجع ذیصلاح (محاکم قضایی) با توجه به این که بازرسان کار به موجب ماده ۱۰۱ قانون کار از ضابطین دادگستری می باشند و به موجب ماده ۹۶ قانون کار مسئولیت تجزیه و تحلیل حوادث ناشی از کار را عهده دار می باشند ، موارد را جهت اعلام نظر کارشناسی به ادارات کار ارسال می نمایند که بازرسان کار بر اساس اطلاعات علمی و عملی وظایف ، ضمن معاینه محل اظهار نظر کارشناسی را به دادگاه اعلام می نمایند .

محاکم قضایی با دعوت از طرفین نظریه بازرس کار را برای طرفین قرائت می نماید و در صورتی که هر یک از طرفین دعوی به نظریه مذکور اعتراضی داشته باشند می توانند اعتراض خود را به دادگاه اعلام نمایند و اصولاً دادگاه تحت ضوابط قانونی با پرداخت دستمزد کارشناسی موارد را به هیئت کارشناسی ارجاع می دهند که مراحل انتخاب کارشناس بدین صورت می باشد : بموجب قانون آئین دادرسی انتخاب کارشناس با تراضی طرفین است و اگر تراضی نکردند دادگاه به قید قرعه از بین تعدادی کارشناس مبادرات به انتخاب کارشناس می نماید و وقتی دادگاه کارشناس را به قید قرعه انتخاب کرد ، مرحله اعلام به کارشناس پیش می آید . یعنی از طرف دفتر دادگاه به کارشناس ابلاغ می شود که بعنوان کارشناس پرونده معین شده و وی می تواند ظرف یک هفته اگر جهت ردی برای خود قائل است اعلام نماید .

در این مرحله کارشناس وظیفه خود را انجام می دهد و امر ارجاع شده را مورد رسیدگی و نظر قرار می دهد . کارشناس باید نظر خود را موجه نوشته و به دادگاه بفرستد و هرگاه کارشناسان متعهد باشند ممکن است یک نفر عقیده کارشناسی را نوشته و دیگران امضا نمایند .

قابل ذکر است کارشناسانی که مستخدم شاغل دولت یا موسسات وابسته به دولت هستند نمی توانند در دعاوی و اموری که مربوط به وزارت خانه ها یا اداره یا موسسه متبوع آنها است بعنوان کارشناس اظهار نظر کنند مگر این که در آن رشته ، کارشناس رسمی دیگری وجود نداشته باشد یا آنکه کارمند مذکور طبق مقررات مربوط به آن سازمان قانوناً ملزم به اظهار نظر باشد دادگاه ها و داسرا ها و ادارات دادگستری و ثبت نمی توانند امر کارشناسی را به کارشناسانی که کارمن مشاغل قضایی یا اداری دادگستری یا ثبت هستند رجوع بدهند مگر این که در آن رشته جز قاضی و یا کارمند شاغل کارشناس دیگری وجود نداشته باشد .

ضمناً ، در صورت وجود نقص یا ابهام در نظریه کارشناسی بر حسب ماده ۲۵۷ آئین دادرسی و در صورتی که تکمیل یا توضیح تحقیقات کارشناسی لازم شود دادگاه صادر کننده قرار می تواند کارشناس را احضار کرده ، تکمیل یا توضیح را از وی بخواهد .

هر گاه دادگاه پس از اخذ توضیحات کارشناس ، کارشناسی را ناقص بیابد می تواند قرار تکمیل آن را بدهد و تکمیل آن را به همان کارشناس یا کار شناس جدید محول نماید .چنانچه کار شناس ظرف مدت یا مهلت ثانوی عقیده خود را به اطلاع دادگاه

نرساند کارشناس دیگری تعیین می شود و هر یک از اصحاب دعوی که از تخلف کارشناس متضرر شده اند می توانند از کارشناس مطالبه خسارت نمایند .

در خاتمه امید است که در بحث اثبات ادله مطرح شده در محاکم قضایی با بذل توجه وافر قضات به مسائل علمی و عملی و بررسی تخصصی هر موضوع و استفاده از نظریه کارشناسان مجرب هر رشته قضات محترم بتوانند با اتکای به دلایل محکم با وجدانی آسوده اتخاذ تصمیم نمایند .